

ORESTES – UFORSONLIGHEDENS TRAGEDIE

Efter at kong Agamemnon i spidsen for den samlede hellenske hær er draget mod Troja, forfører hans fætter Aigistos dronningen Klytaimestra og indtager Agamemnons plads i kongeborgen i Mykene. Som baggrund for dette arrangement ligger Klytaimestras uforsonlige vrede mod Agamemnon, fordi han lod deres datter Ifigenia ofre til Artemis for at få medgang i krigen, og Aigistos' ønske om at vinde kongemagten i Argos.

Da Agamemnon efter 10 års krig vender sejrrig hjem, bliver han myrdet af Aigistos og Klytaimestra. Agamemnons søn Orestes er nu truet, og hans storesøster Elektra får ham derfor praktiseret til fasteren Anaxibia, der er gift med Strofios, herskeren i Fokis. Her vokser han op sammen med sin fætter Pylades. Da han er blevet voksen, drager han – tilskyndet af Apollons orakel i Delfi – sammen med Pylades til Mykene for at hævne mordet på Agamemnon. Elektra slutter sig til dem, og bistået af hende og Pylades dræber han Aigistos og Klytaimestra. Om morgenen på sjattedagen efter hævndrabat begynder dramaet.

I paladset i Mykene ligger Orestes syg. Han har sjælekvaler efter drabet på moderen og lider af hallucinationer. Han har ikke taget føde til sig siden drabet og svæver nu mellem liv og død. Også Elektra, der plejer ham, er fortvivlet over deres gerning. Men samtidig er de under pres fra en folkestemning, der har rejst sig imod dem, og på denne dag træder folkeforsamlingen sammen for at afgøre, om de skal straffes med døden, fordi de har begået selvtægt.

Imidlertid er Menelaos og Helene efter lang tids omflakken nået hjem, og de to søskende har nu det håb, at Menelaos vil redde dem fra døden. Men efter pres fra den gamle spartanerkonge Tyndareos, deres morfar og Menelaos' svigerfar, forholder Menelaos sig passiv og prisgiver dem. Støttet af Pylades begiver Orestes sig til folkeforsamlingen og taler sin sag, men forgæves. Han og Elektra dømmes til at begå selvmord.

Pylades vil dø med sine venner, men ønsker at de river Helene med sig i døden for dermed at straffe Menelaos, der har svigtet dem. Elektra udvikler den desperate plan, at de desuden tager Menelaos' datter Hermione som gidsel, og dermed får mulighed for at flygte. Men drabet på Helene mislykkes, og da Menelaos rykker frem med sine folk, truer katasrofen.

ORESTES' univers er mytisk, og handlingens melodramatiske udvikling fremstiller enkeltindviders desperate reaktioner i en konkret konflikt, hvis udgang må blive katastrofal. Men tragedien reflekterer også tilstanden i Athen år 408 fvt. De foregående mange års opslidende krig med Sparta havde medført partikampe i samfundet, hvor de stridende parter på skift fordrev og henrettede hinanden, og hele mentaliteten var blevet forrået. Den ubesmykkede nederdrægtighed, hadet, opportunismen og pøbelvældet i folkeforsamlingen – alt det skræmmende, som vi møder i tragedien – er et spejlbillede, som Euripides holder op foran sine landsmænd.

Og også i dag kan vi tage skræmmebilledet i ORESTES til os, men skønt den lykkelige udgang på tragedien af den pessimistiske Euripides fremstilles bevidst utroværdig, så udtales dog det håb, som athenenserne – og også vi – må holde os til, når Apollon maner til fred: ”Sæt hende højt, Eirene, den smukkeste af gudinder.”